

Megjelenik a lap **Temesvá-**
rött minden kedden.

Előfizetési díj akár helyben,
akár postai szétküldéssel:

Egész évre 6 ft. pp. = 6 f. 30 kr. ujp.

Fél évre 3 ft. pp. = 3 f. 15 kr. ujp.

A helybeli előfizetők a lap ház-
hozordásáért rendelést tehetnek
a lap kiadó hivatalában.

Szerkesztői iroda: belváros,
bécsi utca 69. szám, első emelet.

DELEJTÜ.

A tudomány, anyagi érdekek és szépirodalom közlönye.

Jelige: Csak az a nemzet vész el, mely önmagát elhagyja.

Előfizetheti helyben a szer-
kesztőségénél, vagy a helybeli könyv
kereskedésekben; vidéken min-
den cs. kir. postahivatalnál a szer-
kesztőséghez utasítandó bérmentes
levelekben.

Hirdetések minden közhasználat-
ban lévő nyelven fölvételnek. A
beigatásért minden három hasábos
egyes sorért 4 p. vagy 7 uj kraj-
cárnyi díj számítatik.

Kiadó hivatal: belváros, bé-
csi utca Uhrmann Márton
műkereskedésében.

Kedd, március 8. 1859.

10. szám.

Második évi folyam.

A néphagyományok gyűjtése ügyében.

Többszörös beltusa, ösztön és nógatás, példák s az időnek intései végre győzván, megkísérlem apródonkint az adott szó beváltását, mennyiben a helyzeti viszonyok szűk rései engedik. A körülmények ugyan ezentúl még kevésbé igérköznek kedvezőkül a szándékunk szerinti elmétködtetésre; mert mig mi a dus fejlemmel biztató beléletre terelünk, majd minden újabbi fejlemény kifelé vonzza a figyelmet; de hadd legyen így csekély remény fejében is kockáztatva a jó szándék. — Talán lesz még is a más irányu sokaság közt egy egy jámbor hajlam, melynek a kezdetleges kedélyvilág némileg enyhítő menedék a kiéltség kór-jeleivel riasztó társadalom sivár zajából, s találkozhatik, ki az apori berkekben örömet ül le a vénhedett fásultság közt kifáradt érzéseit fölűdítani, tikkadtságukban kipihentetni. Sőt találkozhatik, kit éppen a válságos jelenségek győznek meg a belfejlem szilárd alapjaihoz való ragaszkodásnak szükséges volta felől. Valóból mesét alkotni, vagy meséből valót kihozni, máskép szólva: ámitni s oktatni, legföltöszöb jelenségek a szellemi sűrűgés mezején. — Erre amaz ellenében töreködnünk, ugy hisszük bár kis erővel az áradat ellen, igen is üdvös kísérlet, ma inkább mint valaha. — E célra nézve pedig a szomszédból és rézsuton jövő szó gyakran hatásosabb az otthoninál. — Különös, de igaz, hogy néha némi távolon át inkább közeledhetni a feladathoz. Így láttuk jónak visszhangoztatni holmit, mielőtt magunkat hallassuk.

Két igénytelen című könyv tartalma foglalja le figyelmünket. Mindkettő általában több, különösen pedig két kiváló oknál fogva érdekelhet s pedig elég közletről. Először, mert legtösgyökeresb rokonink közt századok viszontagságain át crnyedetlenül, sőt mondhatni gyarapuló szilárdsággal magát föntartó nemzettöredéknek önbiztosító feszült törekvéséről tesz jelentékeny tanúságot, melyből reánk nézve sokszorosán üdvös példa vonható el; másodsor, mert egyenesen s oldalvást annyi tanulságot mond számunkra mindkettő, hogy minél komolyabb figyelembe vennünk igen is fontos érdekünkben áll.

E művek: a) Deutsche Volksmärchen aus dem Sachsenlande in Siebenbürgen. Gesammelt von Joseph Haltrich, Professor am evangelischen Gymnasium zu Schässburg. Berlin. Verlag v. Julius Springer 1856.

b) Siebenbürgische Sagen, gesammelt und mitgetheilt von Friedrich Müller, Gymnasiallehrer in Schässburg. Kronstadt 1857. Verlag von Johann Gött. — E cim után az ajánlás a 2-ik lapon: Den treuesten Beförderern dieser Sammlung F. Wilhelm Schuster in Mühlbach, Joseph Haltrich und Georg D. Teutsch in Schässburg gewidmet.

Nem ok nélkül csatoljuk a teljes cimhez még ez ajánlatot is, sőt célunkhoz tartozik mindkettőnek előbeszédét egészben közlenünk. Vegyük rendibe: Haltrich előszavában gyűjteménye keletköztéről ilykép értesít:

1842-ben vala, midőn én mint a segesvári gymnasium növendéke a Grimm testvérek gyermek- s házi meséit (Kinder u. Hausmärchen) az iskolai könyvtárból kézhez kaptam. Nem csekély öröm s bámulat lepett meg, midőn e könyvben majdnem mindazon szép regéket följegyezve találám, melyeket kised korom óta anyám — nagyanyámtól, idősb nővéreimtől és a szülőföldemen Szász-Régenben akkoron igen híres s általán ismert mesélőnőtől Stephan Maria Annától hallottam volt. E könyv azon idő óta folyton kezeimnél vala, s valahányszor gyermekkorom bájló emlékeibe kivántam merülni, megannyiszor olvasgatám és felűdülést leltem abban.

Midőn 1845 őszén a lipcsei egyetemre mentem vala, ott lelém (mühlbachi) szászsebesi származásu Schuster Vilmos barátomat, kinek még utolsó félévét kelle ott töltenie. Az ő nagy lelkesödése mind annak föl kutatása iránt, mi szász népünk sajátságait s szelleméletét illeti — a Grimm Jakab és Vilmos s mások műveinek tanulmányozása által ébresztve — reám s barátaink némelyeire is áthatott. Névszerint Müller Frigyes, Mätz János és Albert Jánosra; ugy hogy mind-egyikünk buzgalommal fogott a kitűzött föladatra előkészítő tanulmányokhoz. — A zavarteljes és viharos 1848 és 49-ben, midőn mi rokontörekvésűek már többnyire itthon valánk, természetesen gondolnunk sem lehetett az ily csöndes és békés munkára, melyet magunk elé tűztünk volt. De alig hogy a béke helyreállott, előre készített tervünk szerint azonnal ismét komoly buzgalommal fogtunk a dologhoz, melynek célszerű kivitele végett abban állapotunk meg, hogy társaink mindegyike gyűjtse föl adatait a mi körében közügyébe esik; de a mellett természetesen mind-

egyikünk valamely bizonyos tárgyra irányozná különösen figyelmét s az arra vonatkozó adatokkal a többiek által gyámolittatnék. Így vállalá magára szabad választás útján legközelebbi főfeladatául Schuster V. a szász népdalok-, néptalányok sat. gyűjtését, Müller Frigyes a szász mondákét, én a szász mesékét, regékét, Mätz J. a szász népszokások, szertartások, hagyományos beszéd — és szólásmódokét, Albert János pedig a többiek számára adatokkal járulni ígérkezett.

Igy e szakínákra osztott s mégis kölcsönös viszonyban egyesült tevékenység és ama buzdítás által — melylyel a gyűjtőket az erdélyi honismét előmozdító egyesület s több az erdélyi tört. tudomány iránt érdemeket szerzett férfiu lelkesíté — történhetett meg, hogy munkalataink egy része, ily kevés idő múlva már nyilván elé juthat. —

E regékkel egy időben jelennek meg a szász vagyis inkább az erdélyi mondák (minthogy a gyűjtő a kéz útjába eső magyar és oláh*) mondákat is fölvette) Müller Frigyes től s mint remélhetni, nem sokára világot látnak a szász népdalok is Schuster Vilmos által. — E közben a népnelv, népszokások, népszertartások, babonák sat. köréből merített közös gyűjteményeink is folyton gyarapodnak, (e tekintelben Schuller Károly iskolatanácsnok birtokában gazdag készlet áll) és az e szakbeli tevékenység barátai napról napra szaporodnak.

E kis eltérés után arra szorítkozom, hogy csupán e mesegyűjteményemről szóljak.

Schuster V. volt az, ki engem az iránt még Lipszében fölvilágosita, hogy a nép ajkain élő meséinknek hü följegyzése nem oly fölösleges munka, mint az nekem kezdetben látszék, midőn azokat tartalmilag a Grimm féle gyűjteményben nagyobb részint föltalálni véltem és az egyes eltéréseket s különyszerű alakításokat nem éppen lényegeseknek tartottam. Elsőbben ő maga fogott hozzá a gyűjtéshez még Lipszében létekor olyképen, hogy a gyermekkorából emlékében maradt és tőlem hallott meséket szorgalmasan összeírta. Ezeket aztán gyarapította, mihelyt az egyetemből haza érkezett vala. — A midőn pedig én az összeillesztést és további gyűjtést legközelebbi főfeladatamul vállaltam, a Schuster V. gyűjtötte mesék szolgáltak alapul. Ekkor én is avval kezdtem a dolgot, hogy azokat, melyekre emléköztem, a Schuster följegyzéseitől függetlenül leírtam és azokat a tanszünet alatt szülőimnél Szász-Régenben megigazitattam anyám által, ki hüebben emlékében tartotta vala — ismét elbeszélletvén azokat. E kis készletem segedelmével csakhamar sikerült gazdag

kütföhöz jutnom, mely egyszerre dus gyarapulatot szerze és még soká nem fog kiapadni.

Ugyanis a segesvári gymnasiumhoz néptanítókat képező intézet is van kapcsolva. Ennek növendékei — kiknek száma 50—60 közt változik, — többnyire a közelfekvő vagy távolabbi szász falvakból valók. Ezeket egyenkint vagy összesen magam köré vevém; elbeszéltem nekik a birtokomban levő regéket s kérdém, vajjon azokat vagy hasonlókat nem hallottak-e otthon. Elejénte az ifjak bártortalanok, tartózkodók valának s nem sokat látszottak tudni. Azt hihették a jámborok, hogy ludakká akarom őket tenni; mert ugyan mi különös érdekem lehetne ily kisszerű valótlán történetek iránt? De midőn láták, hogy valóban komolyan veszem az ügyet és miután üggyársaim is buzdíták őket arra, hogy mesélteknének otthon regéket, s beszélnék el azokat nekem; akkor nem sokára nagy mennyiségben juttatának hozzám ilyeseket, úgy hogy minden tanszünet után dús aratásom vala. E kívül írásbeli adalékokat is nyertem a szomszéd Medgyesről, hol szintén a gymnasiummal kapcsolatban van egy néptanító — s falusi hitszónok — képezde s hol barátim Salzer Mihály és Obert Ferenc gymn. tanárok kérelmem kövélkeztében tanoncaikat az otthon hallott népregék leírására nógatták. Bármily kevésbé pontos is e följegyzések némelyike; mégis mind kedves az nekem, minthogy ohajtott földerítést nyujt egyes regék elterjedése fölől, melyeket már sokszoros és sokkkal jobb előadásban bírok.

E bőven áradó gyarapulat mellett úgy hívéim egy vagy két év alatt szász népünk egész rege birtokát összegyűjtve látom s nem is akartam előbb a megrostálás- s összeállításához fogni, miglen ama meggyőződésre nem jutok, miszerint semmi új mese, vagy valamely ismeretnek sajátságos eltérő előadása többé nem található. De egy évvel ezelőtt örömmel látám be, hogy ez eset még hosszabb ideig nem fog beállani, s halasztásom úgy látszék a patakviz lefolyását bevárni akaró poréhoz lenne hasonló. Eltökélém tehát megállapodni, s a begyűlt tömegből egyelőre e kiválasztott gyűjteléket bemutatni, melynek tartalma 78 mesének tisztázott szövege. Ezek mindegyike kettőnél több előadáson alapszik. 2 legfőlebb 3 év múlva meglehet újabb mutatóványt nyujthatok be népmeséinkből, közöttük az állatmesék (Thiermärchen) egy összefüggő sorát — ugyanazokat, (csak hogy bővitve és az előadásban itt ott kijavítva,) melyeket a segesvári 185⁴/₅ gymn. programmban összeállítottam volt, s függetlenül tudományos értéközést az összes tartalom fölött, végre jegyzeteket és értelmezéseket valamennyi kiadott egyes darabhoz.

*) Jegyz. A román nyelvek és összes nemzetek alatt azon egész nemet, fajcsaládot kellvén értenünk, mely magát a rómaiaktól származtatja le, — román feleink meg fogják talán engedni, hogy faji nevezetkép szükséges megkülönböztetés végett e latin és németben szintugy használt (Valachus, Walach, = oláh) kifejezést használhassuk, nem hívéim abban legesekélyebb lealacsonyítást is rejteni, vagy ha úgy tetszik az általok is használt rumun v. román nevet.

Jegyzetkép a tud. értéközésre vonatkozólag így szól: „Nem lehet rossz néven venni, ha a gyűjtő illetően munka által a tárgy iránti élénk érdekeltségét tanúsítja, melynek kiviteléhez azonban természetesen csak akkor nyulhat, ha már a gyűjtés bevégeztével az egész birtok áttekintése lehetségessé vált.“

A jegyzeteket és értelmezéseket illetőleg pedig mondja, hogy azokban az egyes regék, mesék lellyei s jelentékenyebb variánsai lesznek fölmutatva, meg egyes pontoknak a szász népnyelvből, szokások — babonákból sat. fölvilágosítása, — továbbá összehasonlítás más kül- és belhoni nemzetek különösen a magyar és rumán népregekkel.

„Az előttem ismeretes följegyzései a magyar meséknek Gaal-, Majláth- s Erdélyitől a rumánokéinak pedig Schott és Waldburgtól részben nem kellőleg pontosak s nem valódi szinczetűek, valamennyien pedig még igen fogyatkozók, hiányosak és igen csekély számuak, és alig sejtetik ama dús saját birtokot, melylyel mind a két nemzet bir (und lassen den grossen eigenthümlichen Reichthum kaum ahnen den beide Nationen besitzen). Igen sajnálandó, hogy többszörös buzditás dacára (csak Ipolyi A. Magyar mythologiáját említem és Schuller K. J. : über romanische Volkspoesie in d. österr. Blättern für Litt. u. Kunst Nr. 20 u. 21. 1855. értéközését) még egy művelt erdélyi magyar vagy rumán sem vállalkozik arra, hogy saját népének nagy szellemi kincseit tudományos ítészeti méltánnyal kiemelné.“

„A székelyek közt, kik meglehetősen compact tömeget képeznek hihetőleg a magyar népköltészet legtisztább kútforrások egyike volna található.“

„Mennyire szaporodott Krizának a magyar népköltőnek székely népmonda-gyűjteménye, s mennyire haladt legyen Kövály László hasonló irányban, nem mondhatom meg.“

(Krizának székely népdal- s monda-gyűjteményét több mint évtized óta halljuk emlegetni, de tudunkra még abból kevés jutott nyilvánra. Kövály László dicséretes buzgalmát elismeréssel kell említnünk; de tájékozottsága ellen sok kifogást tehetni; egyáltalán műveiben az elhamarkodás igen felőlő. Nem ok nélkül jegyzi meg Ipolyi A. az ő „történelmi regéink philosophiája“ felől, hogy „az eléggé mutatja, mily philosophiát nem kell követni népies hagyományaink összeszedésében és előadásában.“ —

A gyűjtetnek egy lehetőségig teljes befejezettsége — melyben egyelőre valamennyi szász népmese föl lenne véve, még függelékül az egyes daraboknak valamennyi vagy legalább a legjelentékenyebb eltérései megérintetnének, — még sokáig nem remélhető s így annak közelebről következő befejezése csak az első ilyen kísérlet leszen, mely a szakértők elnézésére számol.

A főn címzett kötetben foglalt regék olykép sorozvák, hogy előre bocsátatnak a határozottan s észrevehetőleg mythosi alapúak, rokonságuk fővonása szerint rendözve, azután következnek a kétesek, végre a gyermek-regék, köztük némely állat-roge is.

Szász nép-kiejtés szerint mutatvány! csak egy adatik: az 54-ik számu; nehogy több ilyesek közlésre tarkaságot idézzen elő. A következő közleményben al-

kalmatosabban véli közölhetni a népbeszédmód szerinti előadásokat, főleg a kétesek és gyermekregékben.

Karcsai G.

(Folytatás következik.)

Levelezések.

Szeged, febr. 17-én 1859. Többször hallottuk, sőt néhány pesti közlőny előre is kürtölte, hogy városunkban új hirlap fogna keletkezni. E kürtölgetésnek azon eredménye lőn, hogy, habár mindedig hirlapunk nincs, legalább hire van lapunknak. De minthogy olcsó husnak hig a leve, senki sem hisz már e hírnek és viszatérése csak mosolyra fakaszt. Akár mi legyen a dologban, nem bátorkodunk horoscopját állítani a születendő gyermeknek. Azonban célszerűnek tartjuk, egyszer mindenkorra némely észrevetelt feljegyezni, mely alig ha felesleges.

Kétségkívül minden, társas életünkre vagy szorosabban irodalmunkra kiegészítőleg ható vállalatot örömmel kell üdvözölnünk, és nem csak üdvözölnünk, hanem lelkesen pártolnunk is. S ennyiben a józan és jobb gondolkodásuak bizonyosan részvétellel támogatnák a szóban forgó lapot. De aztán, ha már lud, hát legyen kövér! Mert csak speculans nyereszkesedés ösztönéből járni az irodalmi vásárra, mint X. vagy éppen izlésrontó hiúságokat puffadt szavakkal árulgatni, mint Y. könnyű ugyan, de legkevésbé méltányolható. Azért jó akarattal tanácsoljuk, számba venni lelkiismeretesen az olvasó közönséget és leginkább a közreműködendő erőket, szóval holmi magány érdekek mellőztével becsületes elvből kiindulni. Egyedül így remélhet jó sükert az ismeretlen kiadó és szerkesztő.

Nem zárhatom be soraimat a nélkül, hogy a múlt év óta helyben megjelenő folyóiratról „Ben Chananja. Monatschrift für jüd. Theologie“ említést ne tegyek. E folyóirat, mely havonként 3 ivet hoz, a maga nemében első rangú és honunkban egyetlen egy. Erre nézve különösen azon érdeme van, hogy a magyarországi zsidók történetéhez és jelen állapotuk statistikájához jeles és lehetőleg biztos adatokat közöl. Szerkesztője, Löw Lipót főrabbi ur magyar körökben is méltó hírnévnek örvend.

18.

Lugos, febr. 20-án 1859. A jelen hallgatag kedvetlen korszakban a vidéki levelező feladata felette nehéz, — ez ezerszer ismételt phrasis, számtalanszor használva már bevezetés hiányában a vidéki laptudósítók által kétszeresen helyén van itt nálunk, hol bizony említésre méltó dolog vajmi kevés történik, — és ha az ember fia irói, helyesebben írási viszketegttől vezéreltetve, vagy talán hiúságból csakugyan nagy nehezen neki adja fejét a tudósítás írására, s már hegyezi is hozzá a tollat, akkor kezébe adja a levélhordó — mely tisztet itt Lugoson egy még iskola kötelezett leány szokott elvégezni, mi talán befolyással van arra, hogy a postát csaknem mindig fél nappal később

kapjuk házhoz hordva — a „Delejtűt,“ mely a szerkesztői távirtdában a t. levelezőket arra kéri, hogy „bál jelentésekkel, színházi bírálatokkal ne fáraszták magukat“ — az az más szavakkal ne firkáljatok nekem ez időben semmit, — mert hát mit lehetne most írni? most midőn a természet az emberekkel együtt alszik, még gazdasági mozgalmakról sem tudósíthatjuk a szerkesztőket, mert az örökös hó nélküli száraz fagy minden szokott téli munkát is lehetlenné tesz, szesz gyáraink egynek kivételével mind állanak, miért? az okát tudhatja; gazdálkodási újabb rendszerről, gazdasági gépekről, industriósus vállalatokról mint non existens felül éppen mit sem szólhatok, — s félek, hogy a tavaszi gazdasági referáda is csak fohászokból fog állhatni, — gyujtogatások, gyilkolások, lopások, akasztások nem akarnak történni,*) így tehát e tér is parlagon hever és elhagyatottan áll, a hatóság legközelebbi erélyes és eszélyes fellépése után már a szellemek sem háborgatják a jóhiszemű lugosiak nyugalmát, és nem kopintják meg a kíváncsiak hátát holmi téglá darabokkal, meg e féle nem legszellemiebb tárgyakkal és így csakugyan nem marad egyéb hátra mint hallgatni, vagy a fenebbi tilalma ellenére is bárlól vagy effélékről írni; — egyébiránt ön adta törvényének van egy hátulsó kibuvó ajtócskája, és az az érintett jótékony cél, ez pedig oly tág értelmű valami, hogy bizony ritka mulatságnak nem lehetne valami jótékony oldalát feltalálni. Hogy „effélének vidékről érdeke nincs“ nem egészen áll, hiszen lapja nem csak Temesvárnak van írva, benünkent vidékieket pedig, bocsánatot kérek, — a mi báljaink felette érdekelnek, és érdekel azon még az utolsó másli is, érdekli pedig sokakat — legalább nálunk — borzasztóan, mert a különböző nézetűek még sokkal kisebb dologért élet halál harcot vívnak a „Lugoser Anzeigerben.“ Ne nevéssen, de úgy van. — No de azért ne féljen nem fogom untatni a bálit toltettek leírásával, melyek ellen nem lehet kifogása senkinek, csak legfeljebb a férjeknek, apáknak, és néha néha a kereskedőnek, ki a kiszolgáltattott drága kelmékért jobb időktől várhatja csak kielégítettését, — nem a teremről, mely rossz, és a lugosi közönségnek és igényeinek meg nem felelő, de írni fogok, hogy kívánságának eleget tegyek, a lugosi zeneegyletről néhány szót. — Nehéz fába vágom ugyan fejszemet, és attól tartok, hogy majd ellenem is bocsájtand az egylet választmánya „Note“-t a Lugoser Anzeigerbe, mint küldötték egyet szerkesztőjének, mert valaki bátkorodott olyasmit írni az érintett lapba, mi nem volt szája izére, de azért bátran szeme közé nézek a veszélynek, az igazságot nem hallgatom el, ha tudom is, hogy érte sokszor beverik az ember fejét, de majd kiparirozom a netán ellenem irányzandó ütéseket. — A lugosi zeneegylet még 1852-ben keletkezett, dalárda (Gesangs-Verein) nevezett alatt. lelkes, ügyes kezelés által tekintetbe véve a kezdeményezés nehéz körül-

ményeit, és más egyéb az emberekkel született gyengeségeket mint hiúság, fitogtatás, nagyravágyás, dac és efféle mind egyetlenséget szülő tulajdonokat, — celjának kielégítőleg megfelelt, részesült a közönség élvben, a szülők örömmel tapasztalták az intézetben tanított gyermekei előmenetelét, tagjai mintegy 120-ra szaporodtak, és vagyoni állapotja is megfelelő, mert bir rendszeren butorzott helyiséggel, s tulajdon zongorával, hangjegyekkel, és egy kis tökével, jeleül, hogy ezen egylet egy szükségességet pótol. Nem mulaszthatom el e helyen és mindenütt a volt elnök fáradozásának előismerését, kinek érdemei az egylet körül oly nagyok, hogy el lehet róla mondani, miszerint ő volt az egylet lelke. Az egylet ez idei közgyűlését a szabályok értelmében mult hó elején tartotta, ez alkalommal a volt tisztviselőség beadta lemondását, és hozzá fogtak a restaurációhoz, — a szabályok szerint a jelenlevők határoznak, — azok pedig sokan nem voltak, nem hiszem hogy részvét hiányából lett volna így, mert akkor a tagok eddigi érdekeltségükkel ellentétbe jönnének, — és pedig határoznak a választásoknál titkos szavazat ulján, — de meg kell vallani e jelenlegi generáció, legalább a lugosi zeneegylet tagjai értenek a restellatióális fogásokhoz, és öröm volt látni, hogy hemzsegtek ide oda, hogy készíték és készítették a voksolási cédulákat, a többség határozott, az előbbi elnök még a választmányi tagságból is kimaradt sat. Sokféle visszás dolog fordult elő, de legkülönösebb volt tán az, hogy több voks nyujtatott által, mint a mennyi választó volt jelen, pedig a szabályokban a credentionalisok nincsenek megengedve, ezt nem vették volna észre, de alig ha észre nem vette az új választmány, mert legközelebbi gyűlésében arról volt szó, hogy jövőre a lehető visszaélések elmellőzése tekintetéből a voksoló cédulák az elnökség által coramisáltassanak. Az eddig volt zenemester régi fizetése mellett mint kötelességének megfelelő egyéniség jövőre is szerződöttetett, és azt hisszük is felőle, ámbár most a zenetanítás mellett még más kötelességet is vállalt magára, tudniillik megválasztatta magát az egylet választmányi tagjának; én ezen lépését nem tudom helyeselni az egyletnek, mert ő a választmány felelőse, és most tagja a választmánynak is. Elhatározott, hogy alkalom adassék a növendékeknek többször is kitüntetni előmenetelüket. E célra az ugynevezett Kränzchen-eket találták fel. Hogy mit akarnak ezek jelenteni, valóban nem tudom, de látjuk hogy énekkel, zenével kezdik, a közönség várván, hogy mind ennek vége legyen. Már az utolsó productionál Nika ur hatalmas bandája mellett kezdődik a tánc, s tart mig a jó kedv, és pedig egész erővel, mert e zene alatt a közönség nagy része jó lakott a terem egyik zugában terített asztalnál, és ugyancsak secundirot a poharak csördésével és a kések, villák zajával, elég disharmonice az éppen előadott simphoniáknak, vagy más természeti zenének. — Ha csakugyan ez a Kränzchennek feladata másutt is, akkor ott sem fognak a zene érdekében nagy hasznát venni, — de itt még más hasznos és haszontalan tárgyak is keletkeztek ebből, a Lugoser Anzeigerben Hans und Michel urak e Kränzcheneket koszorúnak képzeltek, és azt képzeletükben

*) Erről mai Hetiszemlénk egészen másként értesít.

mindenféle virágokból fonottaknak állíták, a virágok közt ugorka virágra is akadtak, és ez felébreszté az ellen nézetűek táborát és reá rohantak a szegény Hans nnd Michelre, és lett ezen fontos tárgyból epocha a Lugoser Anzeigerben, és veszekeszenek már hetek óta igen elkeseredetten. Színészetünk is van, és pedig mint mondják kielégítő, és mindig teli háznál, ez pedig csakugyan többnyire a színház barometruma.

Zombor, febr. 24-én 1859, A Delejtű ez idei évfolyam 6-ik számában a levelezések rovatában zombori levelet is olvastunk, melyben városunk társas élete, kávéházai, továbbá olvasó-egyletei, kiválság azonban magyar olvasó-körünk egy szerénytelen toll által jellemeztetvén, — azokról oly visszás fogalom terjesztetik, miszerint a vidéki olvasó közönség, de leginkább saját magunk érdekében köteleességemnek tartom azt az igaz szolás tollával egész terjedelmében módosítani és pedig e képen :

A tisztelt levelező ur ugyanis társas-életünket olvasó-egylet hiányában kávéházakbani összejövetelre szorítja; magyar és szerb olvasó-egyleteink léteztét e szerint a t. c. levelező ur aligha tudja, ha pedig igen, úgy nagyon silány fogalmakat szerzett magának azokról, a midőn e két külön irmodoru, de ugyan egy értelmet jelentő kifejezés között u. m. „olvasó egylet, és olvasó kör“ oly rémületes különbséget tesz, hogy a midőn az egyik létét tagadja, ugyan akkor a másikat állítani látszik; ily logikai következetlenség mellett könnyen megengedhető a t. c. levelező urnak azon épületes tévedése is, a midőn a szerb olv. egyletnek egy nagyszerű könyvtárt tulajdonit, mely egyletet csupán csak ez eggyel nem dicsekedhetik; társas életünk tehát kávéházainkon kívül is van, hol a t. c. levelezőként „a termék német hírlapokkal árasztvák el“ — igen szerencsés fogalmai vannak a t. c. levelező urnak a hírlapokról, a midőn azt hiszi, hogy elsőbb rendű kávéház termeiben két darab hírlap, egy egész áradást idéz elő.

A legnagyobb mérvben kiérdemli azonban a cáfolást a t. c. levelező urnak a magyar olv. kör érdekében tett közleménye; — ő ugyan is aligha azt nem hiszi, hogy 1857-ben élünk, — de még akkor sem fenyegette olv. egyletünket végveszély, noha akkoriban csak 36 tagot számlált, tavál már 75, s ez idén 107-re megy a tagok száma, s így részvéltlenségéről éppen nem lehet vádolni magyar olv. körünket, melynek azonkívül hogy 9 magyar és 2 német lapot járát, még igen érdekes könyvtára is van; ez elmúlt évben is 135 pfrtot szentelt az egylet e szép célra, s jelen szerencsés helyzetében várni lehet, miszerint lételének még nagyobb jeleit adandja; — tudjuk mi

jól szent kötelességünket, s városunkban, dacára hogy mindennemű elemekből áll, nemzeti nyelvünket szent ereklyeként ápoljuk, s a lehetőleg elősegélni iparkodjuk; hogy egyesek, és pedig a tehetősök közül e tekintetben vétkes kivételt szenvednek, az eléggé sajnós ugyan, de tagadni nem lehet.

Szép pártolásban részesülő német dalárdánk „Gesangs-Verein“ is van, mely noha még csak ifju korát éli, mind azon által már több hangversenyek rendezése alkalmával életre valóságát igen megmutatta, s több kellemes hangzatu énekrészek változatos előadásával a közönséget igen szép élvezetben részesíté; társas életünknek tehát ezen egylet is egyik tényezőjeül szolgál; vagy a t. c. levelező azt sem tudja, hogy létezik?

Van továbbá még német egyleti-könyvtárunk (Vereins-Bibliothek) is, mely a német olvasó közönségnek a kölcsön könyvtár hiányát pótolja.

Még egy volna hátra, a minek cáfolatába azonban már nem is akarok bocsájtkozni, félvén attól, miszerint visszatörlesztésnek korlátot nem tudnék szabni; annyit azonban jegyezze meg magának a t. levelező ur, hogy bort inni magyar emberhez illik, s nem magyar az, ki azon megbotránczik.

Ennyit véltem szükségesnek saját magamnak igazolására fölhozni; vagyok bátor reményleni, miszerint tek. szerkesztő ur is engedni fog a közérdek, és közkívánatnak, s ebbeli igazolásunknak becses hasábjain egy kis tért engedend. *)

M. O. körü tag-

*) Kaptunk még más cáfolatot is a lapunk 6. számában megjelent zombori levélre, melyet csak azért nem közölhetünk, mert a levélíró magát meg nem nevezte előttünk. Ezen körülménynek tulajdonítandó az is, hogy mi a névtelen cáfolat íróját ki nem menthetjük azon gyanuból, melybe őt, az ő állítása szerint Zomborban veszik, mintha ő és Ikerváry ugyan egy személy, és ő írta volna a január 20-iki levelet. Vajjon mikép kellett volna őt a zombori közönséggel megismertetnünk? Külömben a névtelen ur által közölt tény, hogy a zombori magyar olvasó kör határozatából a magyar nemzeti színház alapítókéje 400 pengő forinttal gyarapodott, továbbá azon terve, hogy kész pénzből az első magyar biztosító társaság egy részvényét szerezzen meg, valóban fényes tanubizonysága a zombori magyar kör életrevalóságának, és életreméltóságának. — Ezen eset egyébaránt alkalmul szolgál nekünk azon kérelemre, hogy t. c. levelezőink azon körülményekről, mikről olvasóinkat értesíteni akarják, csak a legalaposb tudomás után irjanak. Midőn csak elvek körül foly a vita, ez nem csak megjárja, sőt üdvös is, a meddig személyeskedésre nem fajul, de tényeket megigazítani többnyire kellemetlen, mert ily ismételt kényszerűség a közlések hitelét rontja. Szerk.

T Á R S Á G.

Csanád.

Történeti elbeszélés.

Irta **Berecz Imre.**

(Vége.)

— Hadur legyen kegyelmes az alávaló cselszövőnek, szóla kardja markolatját boszusan szorítva Csanád, de én vagy ő, egyikünknek halni kell! Gyula vodd magadhoz hű embereimet, s fordulj vissza Erdély felé, csatlakozzál fede-

zetül ott hagyott hű katonáimmal és siess te is, ha már úgy kell lenni, István táborába. Ezt mondva csak két hű cselédet vett maga mellé s elvágott.

Szegény Csanád hogy hitt Gyulában, ez pedig vigasztalá magát: két szék közt csak nem esem a földre; az öreg táltos pedig könybe lábadt szemekkel mondogatá: „nem megmondtam, hogy közelebb a veszély, mint hinnők!“ —

Járatlan utakon, őserdők közepette ballagott Csanád, s

mentül inkább szándékozott távozni Marosvárostól, szíve annál inkább húzta oda.

— Megálljatok fiuk! szóla mogorva hangon, ez az erdő benyul Marosvár alá, nekem nőmről hirt kell vennem, látnom kell őt, ha száz életet is kellene érte feláldozni, .. gyermekek; szegény gyermekem!.. s mellét úgy nyomta valami, mintha mázsák feküdtek volna rajta. — Tartsatok jobbra fiuk Marosvár felé!

— Ne menj uram, ne menj! megőrzi Hadur őket, .. ne vesd drága éltedet oly könnyedén egy zsarnok prédájául, maradj uram, megyek én s biztos hirt hozok, várj itt addig, alkonyatra itt leszek. Oly őszinték, oly jó szívből eredtek hű cselédje szavai, hogy több idej töprenkedés után, még is rá állott arra, hogy hű cselédje menjen Marosvárra, kutassa ki a dolgok állását.

Lassan haladt az idő, oly hosszúnak tetszett minden perc, Csanád nyugtalankodni kezdett, a nap is áldozóban s hű cselédje még sem jó. Elunta a várakozást, megnyergelé paripáját s ment egyenesen árkon s bokron keresztül Marosvár felé. .. Lova egyszerre megáll, horkolni és bátrálni kezd, sarkantyuzza, a hű paripa tüszköl vagdalja patkójával az avaros földet s nem indul; .. egy szálás férfi bukkan elő a csalitból és Csanádot nevéen szólítja.

— Hah te is utánnam leselkedel! felfogadott bérgyilkos vagy te is Bodor? rivalg Csanád s rá suhint kardjával. Bodor ügyes ugrással kikerül a csapást: Uram! szól, ne bánts, nem gyilkolni, hirt hozni jöttem, Bodor soh' sem fog egykori gazdájának árulója vagy gyilkosa lenni.

— Hirt hozol s éppen te, kit egykor igazságtalanul megbántottalak, s szolgálatomból elűztelek.

— Igen uram, üldöztél, elűztél magadtól, mert keresztény lettem; de éppen mert az vagyok, isteni mesterünk tanítását követve én üldözőimért is imádkozom, s a hol csak jót tehetek velük, jót is teszek.

— Ne beszélj most arról Bodor, szól békétlenül Csanád, hanem mond szaporán mi hirt hozol?

— Azt uram, hogy cselédedet a városban Achtum bérencei felismerték, elfogták, ki a kinzások közepette kivallá, hogy a város közelében tartozkodol, nődet gyermekedet látni akarod, s most szaporán folynak elfogatásodra a rendelések. Siess uram innen ha élted kedves, s ha egykor boldog leendesz emlékezzél meg Bodorról! s ezt mondvá nyilsebességgel a sűrűségben eltűnt.

Csanád nem hitt szemeknek, nem hitt füleinek, nem tudta mit tegyen, a város felé menjen-e, vagy fusson tőle?.. mig így habozott paripájának eldérzete s ösztöne határozott, hirtelen megfordulva vágatott Marosvártól mindig tovább s messzebb. .. Kevés időre rá fegyveres nép barangolta be a marosvári erdőket, de nem találta meg a kit keresett.

II.

Kalocsán táborozott felkelő nemeseivel István a magyar király, eljött megfékezni a pártos Achtumot és népét. Folytak a megtámadást rendező tanácskozások, s naponkint szaporodott a király táborában a magyar keresztények és a megtért pártosok száma.

Öröm és lelkesedés futotta át a királyi tábor, a pártos Achtum legderekasabb vitéze, legjelesb vezére Csanád a királyhoz jött, s vele beszélni ohajt.

Az ut fáradalmi és keble viharaitól megtörve, de még is nemes magatartással lépett István király elébe Csanád, előadá kiállott szenvedéseit, keble nyugtalanságát és a királynak ajánlá vérét és életét. Nyájás szelidséggel fogadá Csanádot a király, többször értekezett vele, s apostoli szavaival keblében vigaszt és nyugalmat öntc, egy szent vágyat ébreszte fel benne — ő keresztény ohajta lenni. István ismerte az emberiséget, egy könnyen nem hitt a megtört jövevénynek, nehéz próbákra tette ki őt. Csanád megfelelt azoknak, elcsaláta magaviseletével István minden kételyeit, s készültek

történetek Csanád megkeresztelésére. Ezalatt mindinkább gyülekezett a király- és hazájához hű nemesség az ország zászlója alá.

Nagy ünnepély tartatott a királyi táborban, Csanád a híres pogány vezér keresztelési ünnepe, a keresztatyai tisztet maga a király végezte.

Csanád hivei is odahagyva Achtumot, naponta gyülekeztek a király és szeretett vezérük táborába, megérkezett jó csapattal Gyula is erdélyi székelyekkel. — Elhatározaték a támadás, csak még a fővezér választása hiányzott. Szent István felszólítá nagyjait, s a választás egyhangulag Csanádra esett.

Ez megtörténvén Csanád imigyen szólott :

— Ha választatásom uram királyomnak is tetszeni fog, úgy mint új keresztény új erővel akarok vivni, veletek élni, és ha kell halni is kész vagyok. Fel tehát keresztény bajnokaim; fel a harcra, küzdjünk meg emberül urunk királyunk ellenségeivel, küzdjünk isten, király és a hazáért!!

Tetszett e beszéd az egész seregnek, pajzsra kapták az új vezért, örömrivalgások között hordozák körül a táborban.

Másnap átkeltek a Tiszán és szemközt álltak Achtum seregével. A pártosok csatáját maga Achtum vezérlé. .. Öszszecsaptak, .. kegyetlen és véres volt a harc. .. Eleinte Nagy-Öszig (mostan Triebswetter) nyomultak elő a király csapatjai, de később fordult a csata kockája : Csanád a képzelt győzelem mámorától elkapatva tüzesen üldözé ellenét, szüntelen Achtum után törtetve. Csanád paripája szügyét kopja találja s gazdástól lerogyott.

„Elesett a vezér, elesett Csanád!“ hangzik a táborban. A zavar kész volt. Mint böszült oroszlán rontott előre Achtum, egy kopja a másik után suhog a földön fekvő Csanád felé. Diadalt fuvat Achtum. Egyszerre egy szálás férfi az ellen táborából hirtelen leugrik lováról, a közös zavarban kirántja az elbukott ló alól Csanádot s önnön lovára segíti. Fuss uram s emlékezzél meg hűtlennek hitt Bodorodról. E percben nyil suhog a száguldó vezér felé, Bodor mellével fogja azt fel s ő is lerogyott Csanád paripája mellé. Halálával menté meg ura életét az egykori hű cseléd.

Csanádot életben látván a futó sereg, új erőt és bátorságot nyert, nagy ügygyel bajjal újra rendbe szedé magát.

A győztes pártosok is elfáradtak a sok üldözés és mérszárlásban. Achtum pihenőt fuvatott, s éjjeli táborozása helyéül a nagy-öszis síkságot választá. Csanád vert hadával a kanizsai és szőregi csalitos ingoványokban keresett menedéket s tábori őrhelyül az említett vidéknek egy dombos magaslatát szemelé ki.

Beköszöntött az éj, csendes lett minden, csak itt ott hallatszott egy-egy elhaló bajnok halálhörgése.

Csanád nem alhatott, gond és bu emészte kebelét; leterdelt s imában keresett segítyt és vigaszt, különösen szent György vitéz segedelme- s közbenjárásáért fohászokodék, és fogadást tön : ha hogy győzni fogna, haladása jeleül a helyen a hol térdelt és imáját végzé szent György tiszteletére templomot és kolostort fog építtetni.

Achtum táborában a győzelem-, a bor- és a szép aszonyoktól úgy megrészegedtek a vitézek mint a csap, maga Achtum is részeg fővel váltig mormolá, hogy majd megmumatja ő még annak az archimandritának is, ki az ur, hogy meri akadályozni nyolcadik feleségétől, hisz én vagyok a császár, én a pápa, én a földi isten! csak menjek haza megállj vén barát! öklét összeszorítá, feje egyet bicsaklott s elaludt szépen csendesen mint a részeg ember szokott.

A mit Achtumnak a mámor, megadá azt, csak hogy sokkal édesebben Csanádnak az imádság, ő is elaludt és álmoda : mintha egy oroszlány körmeivel ráncigálná lábait és mondaná : o ember mit alszol, kelj fel, fuvasd meg a tárogatókat, támadd meg ellenségedet és győzni fogsz. Felrezzent ez álmra, s úgy tűnt fel előtte, mintha kettőztetett erővel bírna, s elhatározta úgy tenni a mint álmodott. Magához rendelé azért főtisztjeit, elmondá álmát és szándékát, és ezek

is helyeslék azt. Tompa moraj futotta végig a királyi tábort, csendes de siető léptekkel közcledtek az ellenség táborához..

Jézus! Jézus!! hangzott háromszor ezer és ezer torokból. A pártosok semmi rosszat nem gyanítva e váratlan megtámadásra zavarba jöttek, az éj sötétében egymást öldösek... Sokan megrészegedtek már a táborban a bortól meg a szép asszony szeméitől, s elpusztultak mint a zivatar verte tarlón a kőve. Így járt Achtum is... Mire fölébredt, a pártos vezér feje magas poznán hurcoltatott körül a táborban, s innen diadalni jelül felküldetett Kalocsára a királyhoz.

Hozzánaival fogadá a győzteseket az egész vidék népe, örült mindenki a zsarnok bukásán, egy csapással oda lett, ki magát császárnak, pápának, sőt istennek hitte e földön, mit használt a sok kincs, mit a sok katonaság, egy éjjel tönkre tették azt a bor és egy asszonynak szép szemei. Jól mondta az a názaréti próféta „a ki magát felmagasztalja, megáláztatik...”

Marosvár felé tartott a győztes csapat élén a nap hőse Csanád; mit érez szive? azt csak ő tudja. Elnek-e kedvesei ott a városnak falai között? ezer és ezerféle gondolat fordult meg agyában... repülne ha birna.

Végre elérték a város határát, száz meg száz apróbb nagyobb zászló, lobogó táncolt a szél szárnyain, égő fátylúk pirosíták az ég boltozatát, százszoros „éljen!” harsogtatá a léget. Tarka néptömegetől követve, jö Marosvár küldöttsége, élén egy tisztességes aggastyán a város köztisztelű papja, a zárda archimandritája, bársony párnán a város jelvényeit és kulcsait hozza, mellette egy halvány deli nő lépdel, karjain mosolygó kisdédének tölgygalyakból csinosan kötött koszoru van kezecskéiben.

Csanád sarkantyuba kapja lovát s néhány perc múlva fején a kisdéd által oda illesztett koszoru s karjai között rég nem látott kedves neje s gyermeke. Az ősz archimandrita volt gyáma és védnöke a hü nőnek és kedves magzatának, míg a férj és atya távol volt. Még Achtum is meghajolt az isten buzgó szolgájának tekintélyes szava előtt...

Forró öleléssel hálálta meg Csanád a nemes szívű főpapnak az üldözött ártatlanság irányában tett nemes lelkű fáradozásait, gondoskodásait. — Másnap az csellett keresztény bajnokok a marosvári kolostor temetőjébe nagy pompával temették el.

A csata befejezve, a pártos legyőzve: Csanád visszatett utához királyához Kalocsára. De nem ily hideg fogadtatást reménylett ő igazságos királyától, még az udvari cseléd is amugy lenézőleg tekintett reá: de annál inkább tüntette-tett ki Gyula, kit mi már az erdei táborozásból ismerünk, mert a mint mondá, ő sújtá le a pártos vezért, és igaz, mert ő hozta a királynak Achtum fejét; s meg aztán azt is megsugá István királynak, hogy az ellenség könnyen kivégzhethe volna Csanádot és nem tette, sőt paripát adott alája, hogy életben maradhasson, s mint fővezér annál könnyebben játszhasa Achtum régi barátja kezeire a királyi sereget; mi meg is történik, ha hogy Gyula vitézsége Achtumot ki nem szólítja az árnyék világból. Ezeket hallván: tudta már Csanád honnan küldött az a két kopja az erdőben, és hidegvérüen így szóla a királyhoz: — Uram király, nem irigylem senki vitézségét, sem dicsőségét, de ha már Gyula azt hazudá, hogy ő volt a csatarend fentartója, ő győzte és ölte meg Achtumot, vetesd le a póznáról annak fejét, mely a lázongók elrettentésére királyi sátorod ormaira tüzetett, s ha már fejét elhozá Gyula a pártütőnek, miért nem hozta el a pártos vezér lázító nyelvét is? Gyula elhalványodott... a fő megvizsgáltván nyelve hiányzott. Ekkor előveszi tárcáját Csanád, s abból a király elébe teszi Achtum kivágott nyelvét... Csanád ártatlansága és vitézsége napfényre jött, a király és a nemzet ezután még jobban szerette tisztelte őt; az alattomos fondorkodó Gyula pedig elűzetett a királyi táborból.

És szóla ünnepélyes hangon a király: — Kedves hivem Csanád! mert legyőzted s megölted legfélelmesb pártosomat

s királyi pálcám és koronám alá tereléd újra országom legtermékenyebb vidékét, légy te mátol fogva e vidék ura, parancsnoka. A város pedig, melyben lakozol, ne neveztessek többé Marosvárnak; hanem Csanádnak, hogy hirdesse örök időre bajnoki tettetted; a tartomány is mely hozzá tartozik Csanádmegyének neveztessek.

Ezután hazament Csanád Marosvárra, és elvitte magával a derék archimandritát arra a helyre, hol imádkozott, és az oroszlánról álmodott vala, megjelölé azt, és kevés idő múltával ott állt a pompás templom és zárda; helységet is telepített mellé, és azt a látott álomkép emlékére Oroszlánosnak nevezé, és ide hozá Csanádról a görög szerzeteseket derék apátukkal együtt... Elpusztult... még rommaradványa sem látható, a falu áll, de nem az már, és nem oly nép lakja mint hajdan. — Elpusztult a régi Csanád is, romok ugyan látszanak még itt-ott. A templom is rommaradvány. Napjainkban templom akar épülni, méltó az itt élt dicső főpap és martyr emlékezetére... hol vagytok dicső őseink unokái? jertek hozzatok áldozatot Isten dicsőítésére, lelketek üdvére az Urnak oltárára, jertek az ékszerekkel delnök! tették ezt Sz. Istsán idejében őseitek... jertek!... hol vagytok...?

Heti szemle.

— A személy és vagyonbátorság Krassóban ismét nagyban meg van zavarva. Mult kedden éjjeli 10 óra körül rablók törtek be Krivinán (Nadrág mellett) Truner volt nadrági bányaigazgató, jelenleg krivinai bérlő házába. Husz éves fia puskát ragadott, és a rablók közé lőtt, de ugyan e percben sült el egyik rabló reá tartott puskája is, úgy hogy mindketten halva rogytak össze. Erre a rablók az öreg Trunerre rohantak, és 26 sebbel leteríték. Neje és két leánya tetemesen megsebesítettek, de a rablók hiában kerestek pénzt, mert nem volt; ezüst szereket, melyekkel megkínálták, nem fogadtak el. A rablók szám szerint 12-en voltak, közülök néhányan már elfogattattak, és vizsgálat alatt állnak. Trunernek egyik leánya siketnéma, és ez bámulandó erővel védte magát. A tusa közt egyik rablónak orrába harapott, ködmönét letépte, végre valamennyit a szobából kikergetett. Orvosok állítják, hogy azon inarticulált hangok, melyeket a magát védelmező leány dühében csaknem ordítva kierőszakolt, különös és tán némileg félelmitő hatással lehettek a rablókra.

— Egy pár nap előtt beszéltek Lugoson, hogy Viszák-on öregebb Patyánszky földbirtokosnál szintén be akartak törni; de a nevezett birtokos az ablakon lőtt ki, mire a rablók elszéledtek. Másnap Szatumik-on ifjabb Patyánszky-nál hasonló kísérlet történt, mig Lugoson a színházban volt. Inasa azonban észrevevén a merényletet, zajt ütött, a mi a három rablót szökésre készteté.

— Meyerbeer legujabb vig operája a kereszttségben „Pardon de la tolle“ — „az örült bocsanata“ nevet kapott; azomban azóta ily címet is hallottunk „la val maudit.“ A zene valódi komikai erővel mondatik birni, és határozott jellemű. Különösen dicsérnek benn egy triót, és egy egészen sajátásgos zenoszerelést, mely a vihart kíséri.

— Kőváry László „Erdély történelmének“ első kötete megjelont. Még nem láttuk, de annak idején minden esetre bővebben szölandunk e műről.

— London nagysága majdnem meseszerű. A város 121 angol mérföldnyi térséget elfoglal. Lakosainak száma, mely 1801. évben alig 958,863 rugott, most több mint 2,800,000 lélekből áll.

— Piros, Új és Ó Futak, Kulpin, Ó Sóvé, Begecs, Német Sz. Iván, Kiszács és Ó Kér községek lekötelezték magukat szegény tanulók bizonyos összeggel évenként történnendő segélyezésére. Valóban utánzásra méltó példa.

— Derék vállalkozó könyvtárosunk Pfeiffer Ferdinándnál éppen most jelent meg Kemény Zsigmond „A Rajongók“ című, négy kötetes történeti regénye. (Ára 4 ujforint.) Nem

akarunk e munkáról véleményt mondani, mielőtt elolvastuk volna; nem mintha kételyünk lehetne annak belbecse iránt, hanem mert sokkal jelentékenyebbnek tartjuk azt, mi Kemény tollából folyt, mintsem hogy közelebb ne ismertetnők olvasóinkat mindenestre vonzó tartalmával. Addig csak dicsérőleg emeljük ki a könyv izletes kiállítását.

— Az ügyes tollu Bulyovszky Gyula mint szerkesztő, Kozma Vazul mint kiadó tulajdonos előfizetést hirdet „Nefejejts“ című szépirodalmi, társaséleti, művészeti és divatlapra, mely f. é. april hótól kezdve vasárnaponként fogna megjelenni; és havonként egy párisi divatképet hozni. Előfizetési ára egy egész évre 12 frt., félévre 6 frt. új pénzben. Adja az isten, hogy ennek is jusson elég előfizető.

— Déés városa községi tanácsa — mint a K. K.-nek írják — a polgármester indítványára elhatározta, felső jóváhagyás reményében a majorsági pénztárból 200 forint pályadíjt tüzni ki ily című munkára: „Irassék le Déés városa története, melyben a hadi eseményeken, politikai és vallásos mozgalmakon kívül különös tekintet legyen helyhatósági életére, sajtószerű viszonyaira, a szellemi miveltség és anyagi haladás történetére, szóhadgyományok és írásbeli adatok nyomán.“ — Mily szép volna, ha hazánk egyéb nevezetes városai is ily lelkes határozatra kelnének a községi tanácsok! Mennyire nem gyarapodna az összes hazai történetírás az által! Ne higyük, hogy a journalistika, bár mi széles alapot nyert jelen korunkban képes volna a helyi krónikákat, a monographiákat pótolni. — Mielőtt a fenn említett pályázat hirdettetnék, Torma Károly ur e munka megírására fel fog szólíttatni, kitől ígéretet birunk, hogy a Delejtű olvasóit is egy pár történeti értekezéssel fogja megörvendíteni.

Temesvári ujdonságok.

* Helybeli t. c. előfizetőinket különösen figyelmeztetjük arra, hogy kiadó hivatalunkat mától fogva **Uhrmann Márton** ur a bécsi utcában lévő műkereskedésébe áttették, minél fogva a t. c. előfizetők lapjaikat ezentul nevezett mű-árus boltjából elvitethetik.

* A helybeli cs. kir. posta igazgatóság legközelebb azon célszerű intézkedéssel kedvezett a közönségnek, hogy f. hó elsejétől fogva fiókhivatalt állított gyárkúlvárosi kereskedő **Krayer Miksa** boltjában, a mely nem csak leveleket, hanem pénz- és értékszállítványokat is elfogad, éppen úgy, mint a belvárosi székérposta hivatal.

* Hey Bálint órás, néhány igen szép zeneszekerényt ka-

pott, melyek az órákba alkalmazott közönséges zeneszerkezeteknél sokkal nagyobbak lévén, 6—8 zenedarabot igen hangosan, trombita vagy csengetyű kíséretével eljátszanak. Egy ily szekrény darabja 50—140 frtba kerül.

* Mult hóban a takarékpénztárba 359 fél berakott 84391 fr. 50 krt.; 138 fél pedig kivett 39047 fr. 8 krt.

* Auer Lipót, veszprémi születésű, még csak 13 éves hazánkfia, ki a bel- és külföldön mint nagy reményű hegedűművész mutatta be magát, körünkbe is megérkezvén, tegnap hangversenyt adott a színházban.

* Zeneegyletünk a böjt ideje alatt egy nyilvános nagy próbatétet (f. h. 16-án) és egy hangversenyt (hihetőleg virágvasárnapján) tartand. Az elsőbe csak az egylet tagjainak leend bejárása. Igen derék hegedűművésznök **Jaborszky** ur is f. hó 25-én adandja évenként jutalmára szolgáló hangversenyét.

~ Színházi dolgok. Febr. 27-én adatott: „Unter der Erde,“ bohózat. 28-án „Mönch und Soldat,“ bohózat. Mind két darabban Unger Sándor, az itteni színház néhai tagja vendégként lépett föl. Március 1-én „Ich bleibe ledig,“ vigjáték. Jó előadás. 2-án **Kaspary Roza** énekesnő javára; „Ilka, oder die Husaren Werbung.“ **Doppler F.** operája. Ilka szerepében **Friedrichnék** gazdag művészi tehetségeit ismét kitünteté, és külfömben is bájos hangja tisztán csengő volt elejétől végig. **Reichmann ur** (**Miska**) meglepett bennünket hatásos komikájával, melyet nála eddig nem sejtettük. Az összeműködés elég jó volt. Curiosumként említhetjük, hogy az operában majd németül, majd magyarul énekeltek; megtartván a savoir vivre szabályait, hogy t. i. oly nyelven ne társalogjunk, melyet köztünk valaki nem ért. **Midőn Friedrichné, Reszler és Phillipovits** együtt énekeltek, ezt magyar nyelven tették; ha egy magyarul nem tudó személy hozzájuk jött, vele németül énekeltek; **Phillipovits** urat kivéve, ki alkalmasint németül nem tudván, folyvást magyarul énekelt. Ő pótolta ma **Bodorfi** helyét, ki még folyvást beteg. Külfömben a színház ma igen látogatott volt, s a közönség örülvén, hogy a mostani reper-toiron kívül élvezetes előadásban részesült, **Szabó** igazgató urat kétszer hívá ki. **Marc. 3-án** „**Graf Waldemar**, színjáték **Freytagtól**. Igen jeles előadás. 4-én „**Dom Sebastian**,“ opera. **Reszler** dicséretesen igyekezett megfelelni, még pedig nem siker nélkül. Különösen jó volt az utolsó két felvonás. A zenekar sokszor bicegett. **Marc. 5-én** **II. Katharina, oder die Günstlinge**; színjáték.

Kiadó és felelős szerkesztő **Pesty Frigyes**.

MOLL

SEIDLITZ PORA

Az utolsó világműkiállításán a hivatalos „Wiener Zeitung“ számai szerint minden hasonnemű házi gyógyszerek közt **egyedül csak ez** tüntetett ki érdemmel, s a nemzetközi esküszéknek ezen főhatalmu nyilatkozata által e készítmény fölülmulthatlan minősége és dicséretreméltósága a bel és külföld minden hasonnemű készítményei irányában elvitázhatatlanul bebizonyított.

Egyedül központi szétküldő raktár: Bécsben a „gólya“ című gyógyszerterában, Tuchlauben, Wandel-szálloda átellenében. — Ára egy bepecsételt eredeti skatulyának 1 frt. 12 krt. pp. Pontos használati utasítások minden nyelven.

Ezen, ezer példákban és sok évi tapasztalás után mint kitünőnek bebi zonyult Seidlitz-porok városon és vidéken most már oly általános elismerésre találtak, miszerint azoknak hire jelenleg az ausztriai birodalom határain messze tulterjed. Hogy mit képes mivelni **Moll Seidlitz-porainak** biztos gyógyereje, nevezetesen **gyomor és alhasi bántalmaknál**, s hogy azok mily jelentékeny segélyt nyújtanak májbetegség, hasszorulás, aranyér, szédülés, szivdobogás, vértodulás, gyomorgörcs nyálkásodás, gyomorégetés s külömbféle nőnemi betegségeknel azt már mint bebizonyult tényt kell elismerni és számos gyenge idegzetű személyek e porok okos használata által már gyakran lényeges könnyebbülést és új életert nyertek.

Temesvárott rendeléseket fogad a fenebbi gyógy-szerekre **Uhrmann M.** papir- és mű-árus úr.